

S. GRAU, *Llucià de Samòsata. Converses de meuques*, Adesiara Editorial, Barcelona, 2012, 204 pp. [ISBN: 978-84-92405-04-6]

Si publicar un llibre és sempre una bona notícia, més encara ha de ser que aparega una segona edició de l'obra, com en aquest cas. La primera edició de 2008 ha estat reeditada el passat 2012, i és que si Llucià, autor particular, sempre sarcàstic i punxant, ja té una bona acollida entre el públic hel·lenòfil en general, més encara en té amb traduccions com aquesta del professor Grau. Es tracta de les *Converses de meuques*, obra datada tradicionalment cap al 160 d.C. que el propi autor defineix «com petits fragments de situacions quotidianes, comèdies en miniatura, [...] les quals desenvolupen de forma divertida i superficial un nombre no gens gran de situacions i motius, segurament extrets de gèneres diversos, en especial de la comèdia menandrea, Teòcrit, Herodas i la literatura pornogràfica alexandrina, i combinats amb una notable habilitat dramàtica i un estil molt viu» (p. 46).

L'obra consta de quatre parts: introducció, bibliografia, text grec i traducció i notes. En primer lloc, la introducció (pp. 9-57) és prou ampla i rigorosa. En ella no només s'analitza la vida i les obres de Llucià (pp. 9-21) o les particularitats de les *Converses de meuques* (pp. 30-50), tot destacant la influència de la tradició hel·lenística i en especial de la Comèdia Mitjana i la Nova, sinó que l'autor presenta un resum ràpid, concís, però enormement útil del context literari del segle II que fa bona la dita castellana «lo bueno, si breve, dos veces bueno» (pp. 21-27). A més, s'ocupa breument de la transmissió manuscrita de Llucià (pp. 27-29) i analitza la influència de l'opuscle i la seua recepció (pp. 51-53). Per últim, dedica les pàgines 54-57 a explicar el text utilitzat a la traducció, a reivindicar el fet que aquesta siga la primera traducció catalana de l'opuscle llucianesc i a justificar la seua elecció com a traductor, tot mantenint el to de Llucià, sense utilitzar, més que quan és necessari, paraules gruixudes o malsonants.

A continuació, l'autor inclou una bibliografia utilíssima per a estudiants i investigadors que s'incien en l'estudi de Llucià que separa en edicions i traduccions, segons diferents criteris lingüístics i literaris per al seu estudi i per al d'aquesta obra (pp. 59-66). En tercer lloc, la part central del llibre està ocupada pel text grec,

que segueix l'edició oxoniense de MacLeod¹ acompanyat de la traducció catalana (pp. 67-175). La utilitat d'aquest tipus d'obres amb el text original és ja un punt favorable que anima el lector i facilita la comprensió i la comparació d'original i traducció. Tipogràficament l'equivalència és quasi perfecta, fet que demostra un treball d'edició molt curós.

Quant al contingut, els 15 diàlegs de meuques que ens presenta Lluccià apareixen plens de comicitat, de situacions quotidianes a l'univers de les meuques que la traducció de Grau s'encarrega de transportar a la nostra llengua sense desvirtuar en cap moment el sentit, l'estil o el to llucianesc. D'especial interès per al lector són les converses 8 i 13. A la primera Ampèlida instrueix la ingènua i jove Crísida sobre la naturalesa de l'amor des d'una perspectiva peculiar (τὸ δὲ πῦρ ὅλον ἐκ τῆς ζηλοτυπίας ἐστίν), com és la d'una de les meuques retratades per Lluccià. Per la seua banda, la comicitat amb el sexe com a rerefons provoca el riure del lector a la conversa 13 on el soldat Leòntic, acompanyat de Quènidias, comença a crear una història bèl·lica on es compara amb el mateix Aquil·leu per impressionar Hímnida, exagerada cada cop que un dels dos homes obre la boca. El resultat, el relat provoca la repulsió d'Hímnida, qui abandona l'escena tot deixant els dos homes discutint sobre els errors de la seua mentida. El desenvolupament amb Leòntic afirmant Χαλεπὰ μὲν ἄμφω· αἰροῦμαι δ' ὁμως τὴν Ὑμνίδα, deixa clar el posicionament masculí entre el sexe i reconèixer l'engany.

Per últim, tenim les notes, tant de la introducció com del cos del text, que, en comptes d'aparèixer a peu de plana, les tenim al final propiciant una lectura més àgil d'ambdues parts de l'obra. A propòsit d'aquestes notes volíem fer un petit comentari sobre la nota 55 en què es menciona el riu Halis a la conversa 9 on apareix el tòpic del *miles gloriosus* que ja observàvem precisament a la conversa 13 i que tanta importància va tenir a la comèdia antiga i a la configuració del teatre occidental.² Així doncs, al parlament de Dòrcada sobre el relat de Polemó batallant contra els pisides

¹ M. D. MacLeod, *Luciani opera*, Oxford, 1972-1987 (4 vols.).

² D. C. Boughner, *The Braggart in Renaissance Comedy: A Study in Comparative Drama from Aristophanes to Shakespeare*, Minneapolis, 1954. J. A. Hanson, «The Glorious Military», en T. A. Dorey & D. R. Dudley (eds.), *Roman Drama*, London, 1965, pp. 51-85. A. Moreno Hernández, «Tras la estirpe de los figurones: en torno al *miles gloriosus* de Plauto», en L. García Lorenzo (ed.), *El figurón. Texto y puesta en escena*, Madrid, 2007, pp. 23-68.

aquesta afirma haver-lo deixat quan li volia explicar com van travessar l'Halis (ὡς τὸν Ἄλυν διέβησαν), riu que apareix al primer llibre de la *Història* d'Heròdot i separava el territori de l'imperi de Cressus del dels aliats dels perses. El cas és que a la tradició literària grega, tant pagana com cristiana,³ es va utilitzar la història de Cressus i la seua consulta a l'oracle dèlfic com la prova de la falsedat dels oracles, creant-se fins i tot *a posteriori* un oracle en hexàmetre dactílic on es feia menció precisament al pas d'aquest riu per part de Cressus i allò que li prometia l'oracle (Κροῖσος Ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει).⁴ En definitiva, pensem que potser Llucià tindria al cap la figura de Cressus i la seua desventura a l'Halis per a la caracterització d'aquest *miles gloriosus*, el futur del qual també sembla prou fosc a l'enfrontament amb Filòstrat.

Siga com siga, és lloable també la utilitat de les notes que no només s'encarreguen d'aportar bibliografia sense més explicació, sinó que també forneixen una informació preciosa que lectors poc familiaritzats amb la prosa llucianesca i sobre tot estudiants agraeixen. En definitiva, les *Converses de meuques* de Llucià analitzades i traduïdes pel professor Grau és una obra del tot recomanable per a estudiosos i estudiants de Llucià i de la literatura grega imperial en línies generals. Es tracta d'un treball seriós i molt ben elaborat, de lectura senzilla, però en absolut absent del rigor científic propi de l'àmbit acadèmic.—ÁNGEL NARRO SANCHEZ. *Universitat de València*.

³ Á. Narro, «Heródoto I 53 y su transmisión en la literatura griega cristiana», *CFC(g)*, 23 (2013), pp. 269-276.

⁴ Ar. *Rh.* 1407a; Diod. IX 31, 1; Max. Tyr. *Dial.* V 2a; XIII 5e; Cic. *Div.* II 115-116 (*Croesus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim*).